

DOI: <https://doi.org/10.36719/2706-6185/33/79-84>

Murad Əliyev
Azərbaycan Dövlət İqtisad Universiteti
magistrant
eliyevmurad802@gmail.com

HEYDƏR ƏLİYEVİN İQTİSADI SİYASƏTİNDƏ ŞƏFFAFLIQ AMİLİNİN VƏ TƏHLÜKƏSİZLİK SİYASƏTİNİN BİZNESİN İNKİŞAFINDA ROLU

Xülasə

İqtisadiyyatda şəffaflığın və hesabatlılığın artırılmasında audit funksiyalarının rolunun qiymətləndirilməsi.

Məqalədə iqtisadiyyatda hesabatların şəffaflığının və etibarlılığının artırılmasında audit funksiyalarının rolunun qiymətləndirilməsi araşdırılır. Bunun üçün audit funksiyalarının mahiyyəti və onların şəffaflığın artırılmasına təsiri təhlil edilir. İqtisadi fəaliyyətin səmərəliliyinin təmin edilməsində hesabatın etibarlılığının əsas üstünlükləri açıqlanır. Daha sonra iqtisadi proseslərdə maliyyə intizamının təkmilləşdirilməsi və maliyyə resurslarından səmərəli istifadənin vacibliyi təhlil edilir. İqtisadiyyatda şəffaflığın və hesabatlılığın artırılmasında audit funksiyalarının rolunu qiymətləndirmək üçün təklif və tövsiyələr məqalənin sonunda verilmişdir.

Açar sözlər: *iqtisadiyyatda şəffaflıq, iqtisadiyyatda hesabatlılıq, audit funksiyaları, audit institutu, iqtisadiyyatda şəffaflığın artırılması*

Murad Aliyev
Azerbaijan State University of Economics
master student
eliyevmurad802@gmail.com

The role of the transparency factor in Heydar Aliyev's economic policy and the security policy in business development

Abstract

Assessing the role of audit functions in improving transparency and accountability in the economy.

The assessment of the role of audit functions in ensuring increased transparency and reliability of reporting in the economy is investigated in the article. The essence of audit functions and their impact on improving transparency are analyzed for this purpose. The main advantages of reliability of reporting in ensuring efficiency of economic activity are disclosed. The importance of improving financial discipline and effective use of financial resources in economic processes is analyzed then. Proposals and recommendations to assess the role of audit functions in improving transparency and accountability in the economy are given in the end of the article.

Keywords: *transparency in economy, reporting in the economy, audit functions, institution of audit, increasing transparency in the economy*

Giriş

Azərbaycan iqtisadiyyatı, son ildə ölkədə iqtisadi inkişaf və dəyişikliklər bağlamında çox diqqət çəkici bir sürətdə özünü göstərir. Heydər Əliyev dövrünün iqtisadi siyasəti, bu inkişafda əhəmiyyətli bir rol oynamışdır. Ölkə, şəffaflıq və təhlükəsizlik prinsipləri əsasında qurulan iqtisadi strukturlar və tədbirlərlə, iqtisadiyyatın genişlənməsi və sürətli inkişafı üçün mühüm zəmin yaratmışdır.

Heydər Əliyevin liderliyi dövründə, iqtisadiyyatın diversifikasiyası, enerji resurslarının effektiv istifadəsi, dövlət sektorunun gücləndirilməsi və iş dünyasında şəffaflıq mövzusunda qəbul edilmiş addımlar ölkənin iqtisadi mövqeyini dəyişdirmişdir.

Şəffaflıq, vergilərin və iş proseslərinin açıqlığı, iş dünyasına dərin bir etibar və keyfiyyətli əməliyyatlar təmin edir. Təhlükəsizlik siyasəti isə xarici investorların və yerli müəssisələrin güvəninə, mülkiyyət hüquqlarının qorunmasına və inkişafın davam etməsinə imkan yaradır.

Heydər Əliyev dövrünün iqtisadi siyasəti, Azərbaycanın beynəlxalq iqtisadiyyat sahəsində daha sürətli və möhkəm irəliləməsinə baxımından vacib bir rol oynamışdır. Bu siyasətlər ölkəni daha cazibədar və müstəqil iqtisadiyyat sahəsində daha çox mövqə sahibi etmişdir.

Azərbaycan öz müstəqilliyini bərpa etdikdən sonra iqtisadi inkişaf modelinin formalaşdırılması və gücləndirilməsi istiqamətində davamlı işlər görülmüşdür. Bu sahədə dövlətin təkmilləşdirilmiş iqtisadi siyasəti hazırlanmış və müasir dövrün tələbləri də nəzərə alınmaqla, daim zəruri tədbirlərin görülməsi diqqət mərkəzində saxlanılır. İqtisadiyyatın səmərəliliyinin artırılması, iqtisadi sistemin işləkliyinin və şəffaflığının təmin olunması vacib məsələlər kimi xarakterizə edilir. Məhz bu məsələlərin maksimum tələb olunan səviyyədə həyata keçirilməsi mühasibatlıq işlərinin və hesabatlarının dürüstlüyünə imkan verən qanunvericilik bazasının formalaşdırılması, maliyyə hesabatlarının şəffaflığı üçün əsaslı zəminin yaradılması, vergi sisteminin mütərəqqi və şəffaf olmasının nəticəsində ölkəmizdə iqtisadi proseslərin səmərəliliyi ildən-ildə artmaqdadır. Şübhəsiz bu proseslərdə, ilk növbədə iqtisadiyyatda şəffaflığın əhəmiyyətli səviyyədə artımında auditin müstəsna rolu vardır. Akademik Z.Ə.Səmədzadə hesab edir ki: “Son dövrlər ölkəmizdə keçirilən iqtisadi islahatlar, yenidənqurma və quruculuq işləri, hesabatlılıq və şəffaflıq sahəsində aparılan işlərin əhəmiyyəti artıb. Azərbaycanda iqtisadi islahatların yeni mərhələsinin başlanması ilə gərgin işlər aparılıb. Strateji yol xəritəsi mühüm fundamental sənəddir, iqtisadi inkişafın, sosial həyatın bütün sahələrini əhatə edir. Azərbaycanda dövlət nəzarət sistemi uğurla davam etdirilir, sistemin təkmilləşdirilməsi istiqamətində cəsarətli addımlar atılır. Strateji yol xəritəsi hesabatlılıq və şəffaflıq tədbirlərinə olan diqqəti özündə ehtiva edir” (Səmədzadə, 2017: 13).

Hesab edirik ki, bu fikirlərdə yer almış müddəalar müasir dövrümüzün iqtisadi inkişaf proseslərində auditin roluna və onun funksiyalarına daha böyük zərurətin, ehtiyacın olduğunu özündə əks etdirən əsaslandırılmış ifadəsidir. Məhz iqtisadi proseslərin və ölkədəki maliyyə resurslarından istifadənin şəffaflığının təmin olunması nəticəsində daha geniş mənbələrə malik vergiqoyma bazalarının müəyyənləşdirilməsi, iqtisadiyyatda səmərəlilik göstəricilərinin dürüstlüyünə əlverişli şəraitin yaradılması, iqtisadi fəaliyyət subyektlərinin işlərində şəffaflığın maksimum prioritetliyə çevrilməsi proseslərinin sürətlənməsi diqqət çəkir. Ölkənin müxtəlif iqtisadiyyat sahələrində, həmçinin iqtisadi islahatların dərinləşdiyi bir şəraitdə, milli iqtisadiyyatın neftdən asılılığının azaldılması istiqamətində aparılan tədbirlərin əhatəsinin genişləndiyi bir dövrdə audit sisteminin və audit fəaliyyətinin gücləndirilməsi mühüm amillərdən biri kimi qiymətləndirilir.

Azərbaycan cəmiyyətində şəffaflığın bərqərar olunması sahəsində Prezidentin “İstehsal, xidmət, maliyyə-kredit fəaliyyətinə dövlət nəzarətinin qaydaya salınması və əsassız yoxlamaların qadağan edilməsi barədə” 1996-cı il 17 iyun tarixli fərmanı və “Azərbaycan Respublikasında iqtisadi cinayətkarlığa qarşı mübarizə sahəsində bəzi tədbirlər haqqında” 1998-ci il 27 yanvar tarixli sərəncamı da xüsusi qeyd olunmalıdır.

Araşdırmalar göstərir ki, bu cür neqativ və cəmiyyət üçün təhlükəli vəziyyət ölkəmizdə 1995-ci ilədək müşahidə edilmişdir. Memarı ulu öndərimiz Heydər Əliyev olan və ölkəmizdə uğurla həyata keçirilən cəsarətli iqtisadi islahatlar konsepsiyası reallaşdırılarkən şəffaflıq üçün zəruri olan və idarəetmənin mühüm vəsiləsi olan nəzarətin beynəlxalq praktikaya uyğun şəkildə yenidən qurulması mühüm əhəmiyyət kəsb edirdi. Məhz elə buna görə ulu öndərin imzaladığı vergitutmaya və maliyyə nəzarətinə dair silsilə qanunlarla ölkəmizdə şəffaflığın hüquqi təminatının əsası qoyulmuşdur.

Heydər Əliyev iqtisadi siyasət, iqtisadi və təhlükəsizlik prinsiplərinə əsaslanan bir hədəf qoyurdu. İqtisadiyyatın elmi dərin çox ciddi addımlar atdı. Öncəliklə, təhlükəsizlik probleminə,

Vergi mağazası və bazarın liberallaşdırılması ilə bağlı ciddi dəyişikliklərə imza atdı. Bu, iş dünyasına dərin vəziyyəti məlumatı və işin daha açıq, aydın bir quruluşa çevrilməsinə kömək etdi.

idarə siyasəti yeri, Əliyev hökümü xüsusi diqqət ayırdı. Yatırım fəaliyyəti və xarici investorların qorunması üçün qanunvericilik tədbirləri və qanunvericilik tədbirləri qəbul etdi. Bu, inkişafı işə və iqtisadiyyatın inkişafına kömək etdi. İntestorların təhlükəsizliyi və insanların hüquqlarının qorunması, işin sürətli və sağlam inkişafını təmin etmək vacibdir.

Bu iqtisadi siyasətlər Heydər Əliyevin idarə edilməsində inkişaf və iş həyatı üçün daha sürətli, inkişafda olan bir mühit təmin edildi.

Hələ, müstəqilliyin bərpasından sonrakı ilk dövrlərdə iqtisadiyyatın prioritet sahələrinin inkişaf etdirilməsində və ölkənin iqtisadi siyasətində şəffaflıq amili və təhlükəsizlik məsələləri ön plana çıxmışdır. O dövrdə “kölgə iqtisadiyyatı” məsələləri milli iqtisadi təhlükəsizlik üçün ciddi qorxu və təhlükə yaratmışdı, vergidən yayınmalar həddindən çox idi, əksər kiçik və orta müəssisələrdə mühasibatlıq işləri belə təşkil olunmamışdı, uçot məsələlərinə münasibətdə intizamsızlıq hökm sürürdü. Belə bir dövrdə ulu öndər Heydər Əliyev ölkə iqtisadiyyatının potensialının gücləndirilməsi, iqtisadi siyasətdə şəffaflığın təmin olunması və iqtisadi təhlükəsizlik amillərinin prioritetliyinə diqqətin artırılmasını vacib hesab etmişdir. Belə ki: “Müstəqil Azərbaycan dövlətinin banisi ulu öndərimiz Heydər Əliyevin dövlət quruculuğu siyasətində şəffaflığın artırılması daim diqqət mərkəzində saxlanılan məsələlərdən biri olmuşdur. Hələ yenidən Azərbaycanda siyasi hakimiyyətə qayıdığı ilk vaxtlar dövlətin iqtisadi və siyasi əsaslarının təhlükəsizliyi, vətəndaşların mülkiyyət hüquqları əleyhinə cinayətlər, maliyyə-kredit fırıldaqları və iqtisadi xarakterli başqa pozuntular çoxalaraq, cəmiyyət üçün təhlükəli bir həddə gəlib çatdığı bir dövrdə ulu öndər 1993-cü il dekabrın 8-də keçirilən müşavirədə çıxış edərkən demişdir: “Respublikamız ağır bir dövr keçirir, iqtisadiyyat böhran vəziyyətindədir. Maliyyə bizim üçün əsaslı bir sahədir. Əgər bu sahədə işləyən şəxslər ayrı-ayrı kooperativlərin, assosiasiyaların, şirkətlərin mənafeyini, yaxud da onlarla əlaqəli olaraq öz şəxsi mənafeələrini ölkənin, xalqın, dövlətin mənafeyindən üstün tutursa və cürbəcür qeyri-qanuni yollarla gedirlərsə, bütün bunlar dəhşət doğurur və bir daha sübut edir ki, son illərdə respublika iqtisadiyyatının, çox mühüm sahə olan maliyyənin dağılmasının, böhran halına düşməsinin səbəbləri də birinci növbədə buradadır” (Novruzov, 2020: 18-19).

Sonrakı illərdə ölkə iqtisadiyyatının sabitləşdirilməsi, makroiqtisadi və makromaliyyə sabitliyinin təmin olunması vəzifələrinin reallaşdırılmasında konseptual yanaşmaların ulu öndərin bu tarixi fikirləri və dedikləri ilə bilavasitə bağlı olduğunun şahidiyik. İqtisadiyyatın müxtəlif sahələrində şəffaflığın təmin olunması üçün audit institutunun inkişaf etdirilməsinə böyük önəm verilmiş, ölkədə auditor fəaliyyətinin qanunvericilik bazası gücləndirilmiş, auditorların qərəzsiz və müstəqil fəaliyyəti üçün tələb olunan şərait yaradılmışdır. Korporativ idarəetmə sistemində, müəssisə və təşkilatlarda audit xidmətlərinin və şöbələrinin yaradılması prosesləri ön plana keçmişdir. Belə ki, 16 sentyabr 1994-cü ildə “Auditor xidməti haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanunu qəbul edilmişdir. Həmin qanunla auditor xidmətinin təşkili, audit institutunun formalaşdırılması və inkişaf etdirilməsi, audit fəaliyyətinin həyata keçirilməsi ilə bağlı proseslərin hüquqi baxımdan tənzimlənməsi istiqamətində mühüm addımlar atılmış, audit xidməti üzrə sahibkarlıq fəaliyyətinin təşkili ilə hüquqi əsaslar təmin olunmuş, təsərrüfat subyektlərində müqavilə əsasında maliyyə-təsərrüfat fəaliyyəti sahəsində yoxlama, ekspertiza, təhlil aparmaq və yazılı rəy vermək, mühasibat uçotu qurmaq, hesabat göstəricilərinin dürüslüyünü təsdiq etmək və auditorun peşə fəaliyyətinə uyğun olaraq, maliyyə-təsərrüfat sahəsində digər xidmətlərin göstərilməsində auditor xidmətinin rolu və funksiyaları müəyyənləşdirilmiş, auditor xidmətinin bir tərəfdən sərbəst auditor və ya auditor təşkilatı, digər tərəfdən isə sifarişçi arasında bağlanmış və yoxlamanın məzmununu, aparılması müddətlərini, məsləhət xidmətlərinin həcmi, ödəniş məbləği və qaydasını, eləcə də tərəflərin məsuliyyətini nəzərdə tutan müqavilə əsasında göstərilməsi mexanizmləri hüquqi əsaslarla tənzimlənmiş və ölkədə audit institutunun inkişaf etdirilməsi üçün zəruri hüquqi baza yaradılmışdır (“Auditor xidməti haqqında”, 1994). Auditor xidməti və fəaliyyəti maksimum qərəzsiz prinsipləri, obyektiv yanaşmaları özündə ehtiva edir. Auditor tərəflərin maraqlarını yox, mühasibat uçotu və maliyyə intizamı prinsiplərini, meyarlarını, bunlarla bağlı qanunvericiliyin tələblərini, normativ

aktları əsas götürməlidir. Auditor prinsipial olaraq qanundan kənar heç bir hala yol verməməli və bunun üçün şərait yaratmamalıdır. Dünya təcrübəsində də audit institutunun inkişaf etdirilməsi və peşəkarlıq standartlarının qərəzsiz olması vacib baza şərtləri kimi qəbul olunmuşdur. Bunlar öz əksini 1977-ci il 17-26 oktyabrda qəbul olunmuş Nəzarətin Rəhbərlik Prinsiplərinin Lima Bəyannaməsində tapmışdır (Lims kaya Deklaratsiya Rukovodyashchikh Printsipov Kontrolya, 1977). Bu bəyannamənin qəbulundan sonra dünya səviyyəsində auditin ümumi fəaliyyət prinsipləri onun müxtəlif formaları üzrə standartlar toplusu hazırlanmış, onların təkmilləşdirilməsi təmin edilmiş və ümumilikdə beynəlxalq təcrübədə, dünya ölkələrində iqtisadi proseslərdə şəffaflıq və hesabatlılıq prinsiplərinə önəm xeyli artmış, firma və müəssisələrdə şəffaflığın gücləndirilməsi, nəzarət prinsiplərinin mühümlüyü daha çox diqqət mərkəzinə düşmüş və audit xidmətinin əhəmiyyəti yüksəlmişdir.

Qeyd edək ki, ölkəmizdə şəffaflığın artırılması və korrupsiyaya qarşı mübarizənin gücləndirilməsi istiqamətində konseptual yanaşmalar formalaşdırılmışdır, bunlarla bağlı olaraq dövlət səviyyəsində zəruri tədbirlər görülmüş və Milli Strategiya işlənib hazırlanmış, təsdiq edilmişdir. Belə ki, ölkə Prezidentinin 28 iyun 2007-ci il tarixli sərəncamı ilə bu barədə müvafiq tapşırıqlar verilmiş və “Şəffaflığın artırılması və korrupsiyaya qarşı mübarizə üzrə Milli Strategiya” təsdiq olunmuşdur. Bu strategiyada mühüm məsələlər sırasında dövlət orqanlarının fəaliyyətində şəffaflığın artırılması, hesabatlılığın və məsuliyyətin yüksəldilməsi, korrupsiyaya qarşı mübarizədə beynəlxalq təcrübənin təmin olunması, iqtisadiyyatın inkişafı, maksimum əlverişli biznes şəraitinin yaradılması və xarici investorlar üçün cəlbedici mühitin formalaşdırılması yer almışdır. Bu məqsədlə, müəssisə və təşkilatların, o cümlədən dövlət strukturlarının və orqanların şəffaf şəraitdə işləmələrinin vacibliyi, audit təhlillərinin aparılması və nəzarət sisteminin gücləndirilməsi vacib hesab olunmuşdur. “Audit xidmətinin təkmilləşdirilməsi məqsədilə beynəlxalq audit standartlarının tam tətbiqinə keçilməsi, daxili audit xidmətinin və auditorların fəaliyyətinə dair nəzarət sistemlərinin təkmilləşdirilməsi üzrə tədbirlər nəzərdə tutulur. Audit təşkilatlarının korrupsiyaya qarşı mübarizə apararaq orqanlarla əməkdaşlığının gücləndirilməsi və onların korrupsiyaya qarşı mübarizə sahəsində məsuliyyətlərinin artırılması istiqamətində tədbirlərin görülməsi təmin olunacaqdır” (Şəffaflığın artırılması və korrupsiyaya qarşı mübarizə üzrə Milli strategiya, 2007).

İqtisadi siyasətdə və iqtisadi fəaliyyət subyektlərinin işində hesabatlılığın təmin olunması və şəffaflığın gücləndirilməsi vacib amillərdən hesab olunur. Buna görə də hər bir dövlət ölkədə audit standartlarının hazırlayaraq qəbul etməli və audit institutunun inkişaf etdirilməsi üçün tələb olunan işləri sistemli və ardıcıl şəkildə həyata keçirməlidir. Bu məqsədlə, audit institutunun əsas mexanizmlərinin və fəaliyyət istiqamətlərinin müəyyənləşdirilməsi, bunlarla bağlı prosesləri tənzimləyən metodiki yanaşmalar və üsulların hazırlanması, vacib normativ hüquqi aktların işlənməsi tədbirləri görülməlidir. Digər tərəfdən, əvvəldə bildirdiyimiz kimi iqtisadi fəaliyyət prosesləri iştirakçıların maliyyə hesabatlarında və mühasibat üçotu sənədlərində şəffaflıq əsas prinsiplərdən biri kimi qiymətləndirilməlidir (Novruzova, 2010: 4).

Maliyyə və iqtisadi sahələrdə dövlətin strateji maraqları olduğundan maksimum şəffaflığın və dürüstlüyün təmin olunmasında auditdən səmərəli istifadənin təşkili ilə bağlı zəruri tədbirlərin həyata keçirilməsi reallaşdırılmalıdır. Maliyyə mənbələrinin diversifikasiyalaşdırılmasında, bütün səviyyələrdə və ölkə regionlarında maliyyə vəsaitlərindən təyinatı üzrə istifadənin səmərəli nəzarət mexanizminin formalaşdırılmasında audit xidmətinin funksiyalarından istifadə edilməsi mümkündür və dünya təcrübəsindən yanaşdıqda, audit institutunun vasitəsilə dövlətin qarşısında duran bir sıra strateji vəzifələrin reallaşdırılmasında, dövlətin həyata keçirdiyi vacib funksiyaların, o cümlədən maliyyə resurslarının yığılması, ehtiyatlarının toplanması və onların yenidən bölüşdürülməsi proseslərində mühüm nəzarət mexanizmlərini təmin etmək mümkündür. Bu proseslərdə korrupsiyanın və rüşvətxorluğun yaranmasına mane olan şəffaf mühitin formalaşdırılması vacib şərtlərdəndir. Ölkə Prezidenti İlham Əliyevə görə: “Korrupsiya və rüşvətxorluğa qarşı daha ciddi mübarizə aparılmalıdır. Bizim korrupsiyaya, rüşvətxorluğa qarşı mübarizə aparmağa böyük siyasi iradəmiz var” (Maliyyə və iqtisadi sahədə tam şəffaflıq təmin edilməlidir, 2015). Bu siyasi iradənin güc mənbəyi ölkədə həyata keçirilən ədalətli və şəffaf dövlət iqtisadi siyasəti və onun təşkilində

ortaya qoyulan səmərəli fəaliyyət mexanizmləridir. Beynəlxalq təcrübədən yanaşdıqda istənilən bir ölkədə şəffaflığı yüksək olan maliyyə bazarları və maliyyə institutu formalaşdırılırsa, bu halda iqtisadiyyatın səmərəliliyini təmin etmək üçün əlavə imkanlar yaranar, eyni zamanda, iqtisadiyyatın məhsuldarlığı, bu proseslərin iştirakçılarının qarşılıqlı maraqlarının təmin edilməsi istiqamətində real zəmin formalaşdırılır.

Şəffaflıq olmadığı halda iqtisadi cinayətlərin artması gözlənilən bir prosesdir, bu isə sosial-iqtisadi gərginliyi artırmaqla yanaşı, həm də qeyd etdiyimiz kimi korrupsiyaya və rüşvətxorluq hallarının artmasına gətirib çıxarar. Korrupsiya ölkə və cəmiyyət üçün çox təhlükəli bir bəladır və bunun qarşısı sistemli şəkildə alınmazsa, “kölgə iqtisadiyyatı” daha da geniş yayılar, ölkə əhalisinin yaşayış səviyyəsinin pisləşməsi baş verər və dövlət vəsaitlərindən istifadənin səmərəliliyi xeyli azalar. Bu amillər baxımından, “kölgə iqtisadiyyatı”nın azaldılması proseslərində audit sisteminin səmərəli fəaliyyəti önəmli rol oynaya bilər və belə olduğu təqdirdə audit institutunun inkişafının sürətləndirilməsi üçün daha geniş perspektivlər açılacaq (“Kölgə iqtisadiyyatı”nın azaldılması audit sistemi üçün perspektivlər açacaq, 2019). Göstərilən amillər isə islahatlar və şəffaflığın artırılmasına təkan verməklə, eyni zamanda iqtisadi inkişafın dayanıqlılığına və dinamikliyinə əlavə imkanlar yaradır. “Azərbaycanda həyata keçirilən müasir iqtisadi islahatların və demokratik dövlət quruculuğunun əsas atributlarından biri sosial-iqtisadi həyatın bütün sahələrində şəffaflığın təmin olunmasıdır. Şəffaflığın artırılması və səmərəli nəzarət sisteminin yaradılması iqtisadi inkişaf təminatının vacib şərtlərindən biri kimi mühüm əhəmiyyət kəsb edir” (İslahatlar və şəffaflığın artırılması iqtisadi inkişafı təmin edir, 2020).

Bunlarla bağlı strateji məsələlər və hədəflər, eyni zamanda maliyyə bazarının şəffaflığının artırılması məsələləri, ölkənin maliyyə bazarının dayanıqlılığının gücləndirilməsi, maliyyə xidmətlərinin strukturunun genişləndirilməsi ilə bağlı prioritetlər ölkə Prezidentinin 2016-cı il 6 dekabr tarixi Fərmanı ilə təsdiq edilmiş “Azərbaycan Respublikasında maliyyə xidmətlərinin inkişafına dair Strateji Yol Xəritəsi”ndə verilmişdir (Azərbaycan Respublikasında maliyyə xidmətlərinin inkişafına dair Strateji Yol Xəritəsi, 2016).

Nəticə

Heydər Əliyev dövrünün iqtisadi siyasəti, Azərbaycanın iqtisadiyyatında dərin təsir yaratmış və bu ölkənin inkişafında əhəmiyyətli bir rol oynamışdır. Şəffaflıq və təhlükəsizlik prinsipləri, iş dünyasında və investisiya sahəsində etibarın artmasına səbəb olmuşdur. Təhlükəsizlik siyasəti, xarici investisiyaların cəlb edilməsi və ölkənin iqtisadi səviyyəsində artım üçün əhəmiyyətli bir amildir. Mülkiyyət hüquqlarının qorunması və investisiyaların təhlükəsizliyi, Azərbaycanın dünya iqtisadiyyatında daha sürətli mövqə sahibi olmasına kömək etmişdir.

Heydər Əliyev dövrünün iqtisadi siyasəti, Azərbaycanın iqtisadiyyatında daha sürətli və təsirli inkişafın qurulmasına yardım etmiş və ölkəni beynəlxalq iqtisadiyyat sahəsində daha tanınan bir mövqəə yüksəltmişdir.

Qarşıda duran strateji məsələlər sırasında, bir çox vacib mexanizmlərin hazırlanması və reallaşdırılması ilə bərabər, audit institutunun fəaliyyətinin maksimum genişləndirilməsi, audit xidmətlərinin səmərəliliyinin artırılması və iqtisadiyyatda şəffaflığın, həmçinin hesabatlılığın dürüstlüyünün təmin olunmasında audit funksiyalarının rolunun obyektiv qiymətləndirilməsi təmin olunmalıdır. Bunlarla bağlı olaraq, bir sıra məsələlər daha çox diqqət mərkəzində saxlanılmalı və tədbirlərin görülməsi təmin edilməlidir:

- iqtisadiyyatda şəffaflığın artırılması və hesabatlılığın dürüstlüyünün qorunmasının qanunvericilik bazası daha da gücləndirilməli və bununla bağlı beynəlxalq təcrübə əsas götürülməlidir;

- iqtisadiyyatda şəffaflığın artırılmasında və hesabatlılığın dürüstlüyünün təmin olunmasında audit funksiyalarının rolunun qiymətləndirilməsi daim diqqət mərkəzində saxlanılmalı və bununla bağlı konseptual yanaşmalar formalaşdırılmalıdır;

- ölkədə “kölgə iqtisadiyyatı”nın qarşısının alınması, korrupsiya hallarının və rüşvətxorluğun minimuma endirilməsi məqsədilə iqtisadi fəaliyyət subyektlərinin işində audit nəzarətinin gücləndirilməsi, audit institutunun inkişaf etdirilməsinə diqqətin artırılması təmin olunmalıdır və s.

Ədəbiyyat

1. Səmədzadə, Z.Ə. Auditin rolu və şəffaflığın əhəmiyyəti barədə. 24.10.2017. <http://www.samedzade.az/az/pages/13/information/153>.
2. Novruzov, V.T. Heydər Əliyevin iqtisadi siyasətində şəffaflıq amili və təhlükəsizlik siyasəti yeni mərhələdə. <http://www.respublica-news.az/images/pdf/2020.05.08.pdf>.
3. Auditor xidməti haqqında”. (1994). Azərbaycan Respublikasının Qanunu. Bakı şəhəri, 16 sentyabr, № 882.
4. Linskaya Deklaratsiya Rukovodyashchikh Printsipov Kontrolya. Lima, 17-26 oktyabr 1977 goda. <http://www.iaa-ru.ru>.
5. Şəffaflığın artırılması və korrupsiyaya qarşı mübarizə üzrə Milli Strategiyanın təsdiq edilməsi barədə Azərbaycan Respublikası Prezidentinin Sərəncamı. (2007). Bakı şəhəri, 28 iyul, № 2292.
6. Şəffaflığın artırılması və korrupsiyaya qarşı mübarizə üzrə Milli strategiya. Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 2007-ci il 28 iyul tarixli 2292 nömrəli Sərəncamı ilə təsdiq edilmişdir.
7. Novruzov, V.T. (01.09.2010.). İqtisadi siyasətdə şəffaflıq amili. Azərbaycan, 4 s. <http://www.anl.az/down/meqale/azerbaycan/2010/avqust/129645.htm>.
8. Maliyyə və iqtisadi sahədə tam şəffaflıq təmin edilməlidir. 22.10.2015. <http://www.azerbaijan-news.az>.
9. “Kölgə iqtisadiyyatı”nın azaldılması audit sistemi üçün perspektivlər açacaq. 21 fevral 2019-cu il. <https://vergiler.az/news/taxes/1112.html>.
10. İslahatlar və şəffaflığın artırılması iqtisadi inkişafı təmin edir. 20 may 2020. <https://ikisahil.az/post/islahatlar-ve-sheffaflygin-artirilmasi-iqtisadi-inkishafi-temin-edir>.
11. Azərbaycan Respublikasında maliyyə xidmətlərinin inkişafına dair Strateji Yol Xəritəsi. Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 2016-cı il 6 dekabr tarixi Fərmanı ilə təsdiq olunmuşdur.

Göndərib: 23.01.2024

Qəbul edilib: 12.03.2024